

Türkiye ile Fransa arasında imzalanan Kültür Anlaşmasının onanması hakkında kanun lâyihası ve Dışışleri ve Millî Eğitim komisyonları raporları (1/541)

T. C.

Başbakanlık

29 . I . 1958

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71-2531, 6/176

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Türkiye ile Fransa arasında imzalanan Kültür Anlaşmasının onanması hakkında Dışışleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 25 . XII . 1952 tarihinde yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarisının gerekçe ve ilişkileri birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

A. Menderes

GEREKÇE

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin, Konsey âzası memleketlerin aralarında Kültür Anlaşmaları akdetmelerini tavsiye eden 4 Kasım 1949 tarihli ve 28 sayılı kararına uygun olarak Yunanistan ve İtalya ile 1951 senesinde birer Kültür Anlaşması imza edilmiş ve bu Anlaşmalar 5932 ve 5934 sayılı kanunlar ile onanmıştır.

Bahsi geçen Konsey kararına uygun olarak akdedilen Anlaşmaların üçüncüsü de Fransa ile 17 Haziran 1952 tarihinde Ankara'da imzalanmıştır. Bu Anlaşma memleketimiz adına Dışışleri Bakanımız, Fransa adına da Fransa Dışışleri Bakanlığı Müsteşarı Maurice Schumann ve Fransa'nın Ankara Büyükelçisi Tarbé de Sain-Hardouin taraflarından imzalanmıştır. İşbu Anlaşma umumiyet itibariyle Yunanistan ve İtalya ile akdedilen Anlaşmalara benzemekte olup başlıca hükümleri şunlardır :

Âkîd Taraflar kendi üniversite ve diğer öğretim müesseselerinde diğer tarafın kültürünü yayacak mevzularda kürsüler ve dersler ihdas edecekleri gibi diğer Âkîd Tarafın ülkesinde de kültür müesseseleri kurabileceklerdir. İki memleket arasında profesör, öğrenci ve uzman mübadelesi gibi ilmi araştırmalar da teşvik edilecektir. Bundan başka, Anlaşmada tatil kursları açılmasına, kültürel ziyaretler yapılmasına, gençlik teşekkülleri arasında iş birliği ve spor temasları, izci ziyaretleri, konferanslar, konserler, tiyatro temsilleri, sanat sergileri tertibine, kültürel mevzularda radyo neşriyatı yapılmasına ve filimler gösterilmesine mütaallik hükümler mevcuttur. Eski eserlerin mübadelesi, arkeolojik araştırmalara ve tarihî âbidelerin muhafazasına ve restorasyonuna mütaallik teknik bilgilerin teatisi, müze eşyalarının kalıplarının çıkarılması, eski el yazılarının fotoğraflarının alınması ve bunların ödünç verilmesi, eski arşivlerden istifade edilmesi de Anlaşmanın derpiş ettiği hususlar arasındadır. İki memlekette her biri hakkında mektep kitaplarında görülecek yanlışlıkların tashihi de keza Anlaşmada derpiş edilen bir noktadır.

Anlaşmanın tatbikatına mütedair hususların müzakere ve tesbitini teminen 3 Türk ve 3 Fransız âzadan müteşekkil ve senede en az bir defa, sıra ile Ankara ve Paris'te iğtima edecek olan bir Daimî Karma Komisyon kurulacaktır. Bu komisyon, biri 3 Türk âzadan müteşekkil ve merkezi Ankara'da,

diğeni 3 Fransız âzadan müteşekkil ve merkezi Paris'te bulunan iki şubeyi ihtiva edecektir. Komisyonun ve şubelerin Anlaşmanın faydalı bir şekilde tatbikına mâtuf teklifleri, Tarafların tasvibinden sonra, Anlaşmaya bağlı ekler halinde toplanacak ve yürürlüğe girecektir.

Memleketimizle Fransa arasında mevcut olan dostluk bağlarını, çok eski bir maziye kadar uzanan kültür münasebetlerimizin yeni bir hamle ile inkişafını temin suretiyle takviye edecek ve Garp kültürünün memleketimizde gelişmesi bakımından da büyük faydalar sağlayacak mahiyette olan işbu Anlaşma Yüksek Meclisin tasdikına arz olunur.

Dışişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Dışişleri Komisyonu

Esas No. 1/541

Karar No. 26

7 . V . 1953

Yüksek Reisliğe

Türkiye ile Fransa arasında imzalanan Kültür Anlaşmasının onanması hakkında kanun lâ-yihası Dışişleri ve Millî Eğitim Vekâletleri temsilcileri hazır oldukları halde komisyonumuzda incelendi.

Birleşmiş Milletlerde ve Birleşmiş Milletler UNESCO teşkilâtında üye olan iki Devletin, bu teşekküllerin Anayasaları mucibince üzerlerine almış oldukları taahhütlere ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin, Konsey âzası Devletlerin Kültür Anlaşmaları akdetmelerini tavsiye eden 4 Kasım 1949 tarihli kararına da uygun olarak, iki memleket arasındaki eğitim, bilim ve kültür münasebetlerini takviye etmek maksadiyle işbu Anlaşmayı imzalamış buldukları anlaşılmıştır.

Memleketlerimiz arasında mevcut dostane iş birliğinin inkişafına ve kökleşmesine yarınacak olan işbu Anlaşma memleketimiz menfaatlerine uygun olduğu görülerek lâyihanın 1 nci ve 2 nci maddeleri aynen 3 ncü maddesi ise bir kelime değişikliği ile ittifakla kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Millî Eğitim Komisyonu-na gönderilmek üzere lâyiha ve ekleri Yüksek Reisliğe sunulur.

Dışişleri Komisyonu Reisi

İstanbul

N. R. Belger

Sözcü

Niğde

N. Bilge

Kâtip

Denizli

A. Çobanoğlu

Balıkesir

E. Budakoğlu

Bursa

H. Köymen

Hatay

A. Melek

İzmir

S. Giz

İmzada bulunamadı

İzmir

O. Kapani

İmzada bulunamadı

Manisa

A. Karaosmanoğlu

İmzada bulunamadı

Mardin

K. Türkoğlu

Mardin

A. Uras

Muğla

Z. Mandalinoi

Seyhan

R. O. Arık

İmzada bulunamadı

Trabzon

H. Saka

Millî Eğitim Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Millî Eğitim Komisyonu

Esas No. 1/541

Karar No. 14.

2. VI. 1958

Yüksek Reisliğe

Türkiye ile Fransa arasında imzalanan Kültür Anlaşmasının onanması hakkında kanun lâ-yihası, Dışişleri Komisyonunun raporu ile birlikte Komisyonumuza havale edilmekle Dışişleri ve Millî Eğitim Vekâletleri mümessillerinin huzuriyle incelendi.

Birleşmiş Milletlerde ve Birleşmiş Milletler UNESCO Teşkilâtında âza olan iki Devlet, bu teşekküllerin Anayasaları mucibince üzerlerine almış oldukları taahhütler ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin, Konsey âzası Devletlerin Kültür anlaşmaları akdetmelerini tavsiye eden 4 Kasım 1949 tarihli Kararına da uygun olarak iki memleket arasındaki Kültürel temasları artırmak eğitim, bilim sahalarını da takviye etmek maksadiyle işbu anlaşmayı imzalamış buldukları anlaşılmıştır.

Memleketlerimiz arasındaki mevcut dostane iş birliğinin inkişafı bakımından ve işbu an-

laşma memleketimiz menfaatlerine uygun olduğu görülerek lâyiha, Dışişleri Komisyonunun değiştirdiği şekilde aynen kabulü kararlaştırılmıştır.

Havalesi gereğince Büyük Millet Meclisinin yüksek tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Millî Eğitim Ko. Reisi
Trabzon
M. R. Tarakçıoğlu
Kâtip

Bu rapor Sözcüsü
Gümüşane
V. M. Kocatürk

Bolu
Z. Danışman

Çankırı
K. Arar

İstanbul
F. N. Çamlıbel

Seyhan
R. O. Arık

Seyhan
A. N. Asya

İmzada bulunamadı

Sinob
N. Sertoğlu

Yozgâdt
H. Üçöz

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye ile Fransa arasında imzalanan Kültür Anlaşmasının onanması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Türkiye ile Fransa arasında 17 Haziran 1952 tarihinde Ankara'da imzalanan Kültür Anlaşması onanmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan ve Dışişleri B. V. <i>A. Menderes</i>	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı
Devlet Bakanı <i>M. Alakant</i>	Adalet Bakanı <i>O. Ş. Çiçekdağ</i>
Millî Savunma Bakanı <i>S. Kurtbek</i>	İçişleri Bakanı ve Sa. ve So. Y. B. V. <i>E. Menderes</i>
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı <i>H. Polatkan</i>
Millî Eğitim Bakanı <i>T. İleri</i>	Bayındırlık Bakanı <i>K. Zeytinoğlu</i>
Eko. ve Ticaret Bakanı	Sağlık ve So. Y. Bakanı
Gümrük ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı <i>N. Ökmen</i>
Ulaştırma Bakanı <i>Y. Üresin</i>	Çalışma Bakanı ve Eko. ve Tic. B. V. <i>S. Ağaoğlu</i>
İşletmeler Bakanı ve Güm. ve T. B. V. <i>S. Yırcalı</i>	

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Türkiye ile Fransa arasında imzalanan Kültür Anlaşmasının onanması hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Hükümetin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Hükümetin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunu İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

TÜRKİYE İLE FRANSA ARASINDA KÜLTÜR ANLAŞMASI

Türkiye Hükümeti ve Fransa Hükümeti, dostane bir iş birliği ve mübadele suretiyle fikir, güzel sanatlar ve ilim sahalarında memleketleri arasında mümkün merteye tam mutabakat elde etmek ve aynı zamanda memleketlerinin içtimai hayatının ve müesseselerinin karşılıklı olarak anlaşılmasını temin eylemek gayesiyle bir Anlaşma akdini arzu eylediklerinden, bu maksatla mezkûr hükümetler tarafından usulüne tevfikân yetkili kılınan murahhaslar aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır :

Madde — 1.

Her Akıd Hükümet, kendi ülkesinde bulunan üniversitelerde veya diğer öğretim müesseselerinde, diğer Akıdın dili, edebiyatı, müesseseleri ve tarihi veya ona mütâallik diğer bilûmum mevzularla meşgul olacak kürsüler, dersler veya konfrenaslar ihdasını ve bunların gelişmesini sağlamak için elinden geleni yapacaktır.

Madde — 2.

Her Akıd Hükümet, diğerinin ülkesi üzerinde, o memlekette kültür müesseselerinin ihdasını tanzim eden mevzuatın umumi hükümlerine uymak şartıyla, bu kabîl müesseseler kurabilecektir.

Madde — 3.

Akıd Hükümetler, memleketleri arasında, üniversite personelinin, öğretmenlerin, öğrencilerin, ilmi araştırma yapanların, teknisiyenlerin ve uzmanların mübadelesini teşvik edeceklerdir.

Madde — 4.

İki Taraf, üniversitelere ve yüksek enstitülere kayıt için memleketlerinin üniversite nizamnameleriyle kabîli telif olan kolaylıkları göstereceklerdir.

Madde — 5.

Hükümetlerden her biri, diğer Akıd Taraf üniversite öğrencilerinin ve mezunlarının, kendi ülkesinde inceleme ve araştırmalarda bulunmalarına veya teknik bilgilerini tamamlamalarına imkân vermek üzere, para yardımları yapacak ve öğrenci bursları verecektir.

Madde — 6.

Akıd Hükümetler, memleketlerinin ilim cemiyetleri arasında en sıkı iş birliğini imkân nispetinde teşvik eyliyeceklerdir. Fikrî, edebî, bedîî, ilmi, medeni ve içtimai alanlarda birbirlerine karşılıklı yardımda bulunacaklardır.

Madde — 7.

Her Akıd Hükümet, kendi ülkesinde diğer Taraf vatandaşları tarafından yapılan ilmi ve kültürel araştırmaları, mümkün olduğu nispette, teşvik eyliyecektir.

Madde — 8.

Akıd Hükümetler, akademik bir derece ihrazı veya muayyen hallerde, bir mesleğin icra için, diplomalar arasında muadeletin tanınabilmesi şartlarını tetkik edeceklerdir.

Keza, menşee memlekette yapılan yüksek tahsile diğer memlekette devam ediimesi halinde, evvelki tahsilin nazarı dikkate alınması şartlarını da incelemeye gayret edeceklerdir.

Madde — 9.

Her Âküd Hükümet, (a) bir memleketin öbür memleket ülkesinde ve (b) bilmukabele bu soa memleketin de birinci memleket ülkesinde, üniversite personeline, öğretmenlerine, yüksek ve orta-öğretim öğrencilerine mahsus tatil kursları ihdasını teşvik edeceklerdir.

Madde — 10.

Âküd Hükümetler, kültürel ve meslekî iş birliğini inkişaf ettirmek gayesiyle, mütehasıslardan müteşekkil delegasyonların karşılıklı ziyaretlerini, davet ve para yardımı yolları ile, teşvik edeceklerdir.

Madde — 11.

Âküd Hükümetler, memleketlerinde tanınmış ve terbiyevi bir gaye güden gençlere ve yetişkinlere ait teşekküllerin aralarında iş birliği yapmalarını teşvik edeceklerdir. Spor temasları ve iaci seyahatleri tertibini, imkânları nispetinde, kolaylaştıracaklardır.

Madde — 12.

Âküd Hükümetler, memleketlerin her birinde diğer memleket kültürünün daha iyi tanınmasını sağlamak maksadiyle aşağıda gösterilen vasıtalarla birbirlerine karşılıklı yardımda bulunacaklardır.

- a) Kitaplar, mevkuteler ve diğer neşriyat;
- b) Konferanslar ve konserler;
- c) Sanat sergileri ve kültürel mahiyette diğer sergiler;
- d) Tiyatro temsilleri;
- e) İki memleketin kültürel hayatına mütedair radyo neşriyatı; filmler, plâklar ve diğer teknik ifade ve yayım vasıtaları.

Madde — 13.

Âküd Hükümetler aşağıdaki hususlarda da birbirine yardım edeceklerdir :

Eski eserlerin ve müze eşyasının, her memleketin bunları elden çıkarabildiği nispette, mübadelesi; Arkeolojik araştırmalar ve hafriyat ile tarihî âbidelerin muhafaza veya restorasyonu usulleri hakkında mütehasıslar arasında malûmat teatisi ve bu ameliyelerin icrasında iş birliği;

Âküd memleketlerin mevzuatı dairesinde, müze eşyası kalıplarının alınmasına, kütüphanelerde mahfuz el yazılarının fotoğraflarının çıkarılmasına, bu el yazılarının muvakkat bir zaman için verilmesine ve tarihî incelemeler için, mahkeme ve kadastro arşivleri de dâhil olmak üzere, her türlü Devlet arşivlerine ait belge ve kayıtlardan faydalanılmasına müsaade olunması;

İşbu maddede derpiş edilen mübadale ve müsaade keyfiyetleri, her defasında, yetkili servislerin muvafakatına tâbi tutulacaklardır.

Madde — 14.

Âküd Hükümetler, iki memlekette her biri hakkında, mektep kitaplarında bulunduğu kendilerine bildirilebilecek olan yanlışlıkların tashihini temin etmek için, ellerindeki vasıtalarla ve dahilî mevzuat çerçevesi içinde hareket edeceklerdir.

Madde — 15

Âkîd Hükümetler, her iki memleketi ilgilendiren kültürel ve ilmi meseleleri incelemek üzere, eksper toplantıları ve konferanslar yapılmasını teşvik etmenin muvafık olup olmayacağı hususunda istişarede bulunacaklardır.

Madde — 16

İşbu Anlaşmanın ön söz anlamına uygun olarak, tatbiki maksadiyle, mutlaka Devlet memuru olmaları icap etmiyen, altı üyeden müteşekkil bir daimî karma komisyon kurulacaktır. Bu komisyon, biri merkezi Ankara'da ve üç Türk üyeden, diğeri merkezi Paris'te ve üç Fransız üyeden müteşekkil olmak üzere iki şubeyi ihtiva edecektir.

Türk üyeler, Türkiye Millî Eğitim Vekâleti tarafından, Türkiye Dışişleri Vekâleti ile anlaşarak, tâyin edileceklerdir.

Fransız üyeler, Fransa Dışişleri ve Fransa Millî Eğitim vekâletleri tarafından müştereken tâyin edileceklerdir.

Her liste, tasvip edilmek üzere, diplomatik yoldan diğeri Âkîd Hükümete tevdi olunacaktır.

17 nci maddede derpiş edilen komisyon toplantıları dışında ve işbu Anlaşmanın Tarafları arasındaki irtibatı sağlamak üzere, Paris'teki Türkiye Büyükelçiliği Fransız Şubesi nezdinde, Ankara'daki Fransa Büyükelçiliği Türk Şubesi nezdine birer temsilei tâyin edileceklerdir. Şubelerden her biri, derpiş edilen toplantılar arasında, komisyon çalışmalarının faydalı surette hazırlanmasını sağlamak maksadiyle, istişare için diğeri Tarafın mümessiline baş vurabilecektir.

Madde — 17

Daimî karma komisyon, ihtiyaç duyuldukça ve senede en az bir defa, sıra ile Türkiye'de ve Fransa'da, genel kurul halinde toplanacaktır.

Başkanlık, daveti yapan memleketin komisyondaki üyelerinden biri tarafından, kâtiplik ise davet olunan memleketin bir temsilcisi tarafından yapılacaktır.

İhtiyaç halinde, bu komisyon teknik müşavir olarak eksperler bulundurabilir.

Madde — 18.

1. Karma komisyonun ilk vazifelerinden biri, genel toplantılardan biri sırasında, işbu Anlaşmanın tatbikına mütedair teklifler hazırlanmasına tevessül etmek olacaktır. Âkîd Hükümetler tarafından tasvip edildikten sonra, söz konusu teklifler işbu Anlaşmaya bağlanacak ekler halinde toplanacaktır. Âkîd Hükümetlerin muvafakati, nota teatisi suretiyle tebliğ edilecektir.

2. Daha sonra, karma komisyon Anlaşmanın işleyişini tetkik edecek ve eklerde zaruri görülecek değişikliklerin ve ilâvelerin yapılmasını Âkîd Hükümetlere teklif eyliyecektir.

3. Daimî karma komisyon toplantıları arasında da, eklerde değişiklikler yapılması, şubelerden her biri tarafından, diğeri muvafakatine bağlı olarak, teklif edilebilecektir.

4. Eklerde yapılan değişiklikler, Âkîd Hükümetlerce tasvip edildikten sonra yürürlüğe girecektir. Bu tasvip keyfiyeti nota teatisi suretiyle tebliğ edilecektir.

Madde — 19.

Her Âkîd Hükümet, işbu Anlaşmanın tatbikatından olarak kabul edilecek hükümlerin icrasına tevessül eyliyecek teşekkülleri veya şahısları tâyin eylemek imkânına sahip olacaktır.

Madde — 20.

İşbu Anlaşma tasdikını mütaakıp tasdiknamelerin Paris'te teatisinden 15 gün sonra yürürlüğe girecektir.

Madde -- 21.

İşbu Anlaşma tasdikını mütaakıp tasdiknamelemuştur. Bu beş yıllık sürenin bitiminde, iki taraftan birinin altı ay önceden ihbarı ile feshedilebilecektir.

Yukardaki hükümleri tasdikan, aşağıda imzaları bulunan murahhaslar işbu Anlaşmayı imzalamış ve mühürlemişlerdir.

17 Haziran 1952 tarihinde Ankara'da iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Türkiye Hükümeti adına
Dışişleri Vekili
F. Köprülü

Fransa Hükümeti adına
Dışişleri Vekâleti Müsteşarı
Maurice Schumann
J. T. de Saint - Hardouin

